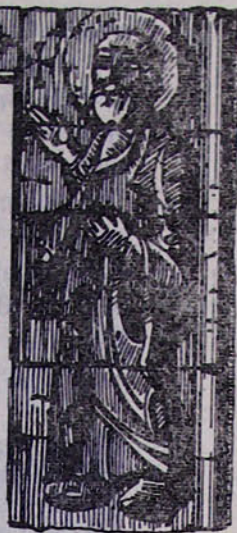

ՀՈՐԵՆՑԱՐ ՎԵՀԱՓԱՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

Փ Ա Ռ Ք Մ Ե Ծ Ա Յ

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ՝ ԻՐ
ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ՔՍԱՆԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ
ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՆԻՍՏԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

(27 սեպտեմբերի 1976 թ.)

ԶԱՍՏՎԱԾ փնտրելու ճանապարհի վրա Մենք գտանք սուրբ Էջմիածինը
և Տիրոջ ողորմությամբ 1955 թ. սեպտեմբերի 30-ին Մայր տաճարի մեջ
հայոց սուրբ եկեղեցին Մեր համեստ անձը կոչեց հայրապետության պաշ-
տոնին: Այդ օրը Փրկչի Իջման սեղանի առաջ Մենք կատարեցինք հետևյալ
ուխտը.

«Տէր Աստուած հարցն մերոց. լեր ինձ օգնական առնել գլխմա՝ Քո և
ուղղեա զգնացս իմ ի ճանապարհս Քո արդարութեան. լեր ինձ օգնական և
մարտակից վասն շինութեան և անասանութեան սրբոյ եկեղեցոյս Հայաս-
տանեայց, վասն լուսաորութեան և հոգւոյ մխիթարութեան հաւատացեալ
ծողովորդեան հայոց և վասն քարօրութեան հայրենեաց մերոց: Եւ Քեզ փառք
յափտեանս, ամէն»:

Այդ օրից անցան ահա քսան և մեկ տարիներ: Տարիներ աղոթքի, տա-
րիներ լարված աշխատանքի, տարիներ տարակուսանքների, երբեմն ծանր
մտահոգությունների, տարիներ հաջողությունների:

Անցնող տարիների ընթացքում Մայր Աթոռիս իրագործումների համար
նախ գոհություն երկնային նախախնամության, որի օգնականությունը զգա-
ցինք տևապես: Նաև սրտագին շնորհակալություն Մեզ գործակից Մեր
հոգևոր եղբայրներին ու աշխարհական անձանց, հատկապես Մայր Աթոռիս
սուրբ Գերագույն հոգևոր խորհրդին և ճարտարապետների ու արվես-

տագետների հանձնաժողովին, մեր առատաձեռն բարերարներին և համայն մեր հավատացյալ հարազատ ժողովրդին, որ ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի: Երախտագիտությունն նաև մեր հայրենի բարեխնամ կառավարության, որի հարգալիր ու հոգատար վերաբերմունքը միշտ վայելել ենք և շարունակում ենք վայելել Մայր Աթոռու և անձամբ Մենք:

Մեզ համար այս անկրկնելի պահին, քարի սրտերից քիսած ջերմ խոսքերը ձեր, ուղղյալ Մեր անձին, կմղեն զՄեզ խոնարհ հոգիով ընդունիլ զանոնք, վկայաբերելով մեծ առաքյալի խոսքը՝ «Ինքն Աստուած և Հայր մեր և Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ ուղղեսցէ զճանապարհս մեր առ ձեզ: Եւ զձեզ ինքն Տէր բազմապատիկն և առանելս արասցէ սիրով ընդ միմեանս և առ ամենեւին՝ որպէս և մեք ի ձեզ» (Ա. Թեա. Գ 11—12):

Վեհափառ Հայրապետը կարդում է Իր շնորհակալության խոսքը հանդիսավոր նիստի ժամանակ

Պարտինք Մեր անկեղծ գոհունակությունը հայտնել մեր հայրենի պետության բարձր պաշտոնատար հարգարժան տիար Սարգիս Գասպարյանին, որի խոսքերը մխիթարական եղան Մեզ և Մայր Աթոռիս համար: Մեր խորագգաց շնորհակալությունն ենք հայտնում նաև խոսք առնող՝ մեր մայր եկեղեցու հոգևոր եղբայրներին և մեր քույր եկեղեցիների բարձրապատիվ ներկայացուցիչներին՝ ի գլուխ Ս. Պիմեն, Ս. Դավիթ և Ս. Բասիլիոս Մար Թոմա Սրբազան Պատրիարքներին, որոնց ներկայությունը այստեղ և նրանց արտահայտած մտքերն ու զգացումները մի անգամ ևս փայլուն վկայությունը հանդիսացան Քրիստոսի եկեղեցու միասնության և քրիստոնեական տիեզերական եղբայրության:

Քսան և մեկ տարիների հովվապետական Մեր գործունեության հանգրվանին, Մենք տակավին զգում ենք զՄեզ աշխատելու Մեր ուժերի լիության մեջ և այսօր, 1976-ի սեպտեմբերի 27-ին, ձեր բոլորի և մեր համայն հավատացյալ ժողովրդի առաջ վերանորոգում ենք Մեր ծառայության ուխտը՝ շարունակելու Մեզ վստահված առաքելությունը՝ նվիրված հայ ժողովրդի կյանքի հոգևոր շինության և մեր սուրբ եկեղեցու պայծառության, թե՛ մեր մայր երկրում՝ Սովետական Հայաստանում, թե՛ հայ սփյուռքի ամբողջ տարածքի վրա: Վերանորոգում ենք Մեր ուխտը շարունակելու Մեր առաքելությունը՝ նվիրված մեր հայրենի պատմական վանքերի և սրբատեղիների վերաշինության, Մեր առաքելությունը՝ նվիրված մեր եկեղեցու ներքին միության ամրապնդման, Մեր առաքելությունը՝ նվիրված հոգևոր կրթության գործին, նպատակ ունենալով մեր եկեղեցին օժտելու հավատավոր, լուսամիտ ու նվիրյալ երիտասարդ պաասավորներով:

Նաև վերանորոգում ենք Մեր ուխտը, մույն հետևողականությամբ շարունակելու Մեր առաքելությունը՝ նվիրված հայրենիք-սփյուռք հարաբերությունների առավել ամրապնդման՝ եկեղեցական գետնի վրա, Մեր առաքելությունը՝ նվիրված արտասահմանի մեր հավատացյալ ժողովրդի կրոնական, կրթական ու մշակութային կյանքի է՛լ ավելի կազմակերպման ու զարգացման: Եվ վերջապես ի Քրիստոս սիրով Մեր նվիրական պարտքը պիտի նկատենք մեր եկեղեցու և Մայր Աթոռիս հետզհետե առավել ծավալուն մասնակցությունը միջեկեղեցական էկումենիկ գործունեության և խաղաղության միջեկեղեցական ու միջազգային շարժման:

Մենք, այսօրվա պաասավորներս մեր մայր եկեղեցու, ժամանակավոր անցորդներ մեր ժողովրդի բազմադարյան պատմության ճանապարհի վրա, կոչված ենք կենդանի ու գործարար կապը հանդիսանալու անցյալի ու ապագայի միջև: Հայաստանյայց եկեղեցին հայ ժողովրդի եկեղեցին է, նրա մայրըն ու դաստիարակը և պահպան հրեշտակը բոլոր ժամանակներում: Հայ եկեղեցին նաև հետ այսու միշտ սրբությամբ պիտի պահպանի իր հավատացյալների հոտը մեկ ու անբաժան ու անաղարտ, իր ուղղափառ դավանությամբ, իր ազգային պատմականորեն նվիրագործված ավանդություններով, իր նվիրապետական կազմակերպությամբ ու ինքնագլուխ ղեկավարությամբ: Հայ ազգը, չորրորդ դարի սկզբից քրիստոնեությունը պետական կրոնք ընդունելուց ի վեր, ունի մեկ անբաժան մայր եկեղեցի՝ Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցին, ունի մեկ գերագույն Աթոռ՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը ի ս. Էջմիածին: Քրիստոնեական հավատքի վավերականությունը, պատմականությունը և կենդանությունը մեր ժողովրդի գիտակցության մեջ երաշխավորված են ու խորհրդանշված միմիայն մեր ազգային մայր եկեղեցով և աստվածակառույց սուրբ Էջմիածնով, Մայր Աթոռիս՝ մեր եկեղեցու մյուս երեք նվիրապետական-տեղական Աթոռների հետ միության, հաղորդակցության և եղբայրական գործակցության պայմաններում:

Ե դարի պատմագիր Եղիշե վկայում է, թե՛ քրիստոնեական հավատքը հայոց մեջ երբեք չի մնամկել դրսից վերցրած մի զգեստի: Այդ վկայությունը ճշմարիտ է նաև հետագա դարերի համար մինչև մեր օրերը:

Մեր եկեղեցու և ազգի պատմության վերջին մոտ երկու հազար տարիների ընթացքում, սուրբ Ավետարանի լույսի ճառագայթումը ու արտահայտությանց բոլոր ձևերը եղել են ու մնացել ստեղծագործորեն ինքնուրույն: Հայ գիրն ու լեզուն, հայ հոգևոր գրականությունն ու քանաստեղծությունը, հայ դասական ճարտարապետությունն ու քանդակագործությունը, միջնա-

դարյան նկարչությունն ու երաժշտությունը, շաղախված են Քրիստոսի Ավետարանի լույսով ու հանդիսանում են նույնքան վավերականորեն ազգային արժեքներ, ինչքան քրիստոնեական: Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցին՝ սուրբ Ավետարանի ոգին ու քրիստոնեական մտածողությունն ու զգայնությունը վավերականորեն արտահայտող ինքնատիպ ոճերից մեկն է հանդիսանում համաքրիստոնեական պատմության հորիզոնին վրա: Այդ ժառանգությունը մենք պետք է պահպանենք և պիտի պահպանենք, որովհետև առանց նրան՝ քրիստոնեությունը պիտի դառնար միայն հարազատ հայոց հոգիներին:

Այսպես է, որ Էկումենիկ հարաբերությանց ճանապարհին, մնալով մեկտեղ համախոհ եկեղեցիների միության իդեալին և «Աստուծո ժողովուրդ» համաքրիստոնեական մեծ գաղափարին, Հայաստանյայց եկեղեցին ինչպես հազար և հինգ հարյուր տարիներ շարունակ, մնալու է աներեր իր ավանդական կեցվածքին ու մտածելակերպին վրա, իբրև հոգևոր դաստիարակ ու առաջնորդ իր հոտին, հայ ժողովրդի բոլոր զավակներին անխտիր, որոնք բնակվում են Սովետական Հայաստանում և նույնքան թվով և ավելին՝ երկրագնդի տասնյակ այլ երկրներում և, որոնք տարբեր պայմաններում ապրելով հանդերձ, կոչված են պահպանելու իրենց գոյությունը և հոգևոր առաքելությունները իբրև եկեղեցական համայնքներ՝ կրոնական, կրթական և մշակութային գործունեությամբ:

Մենք հավատում ենք Էկումենիկ ոգու խորացմանը, Մենք հավատում ենք սուրբ Ավետարանով աշխարհի ոգեկան ու բարոյական կյանքը բարեշրջելու հրամայականին, եկեղեցիների առավել մերձեցումով ու նպատակալից գործակցությամբ:

Հակառակ իրար հակասող ու շփոթեցուցիչ բազում երևույթների, կյտրհինք թե մարդկային աշխարհը անհրաժեշտորեն պիտի ընթանա դեպի բարոյական նոր հավասարակշռություն, դեպի ընկերային առավել արդար հասարակարգ, դեպի ազգությունների միջև առավել փոխըմբռնում, դեպի վերացումը ազգայնական հիվանդագին դրսևորումների և ազգամիջյան թշնամությունների, դեպի ստեղծումը տեական խաղաղ հարաբերությունների և շինարար գործակցությանց պետությունների միջև:

Մեր մտածումն է, որ մենք՝ եկեղեցիների պատասխանատու սպասավորներ, Էկումենիկ մեր գործունեության ճանապարհին, առաջնորդված Քրիստոսի Ավետարանի լույսով, մեր աղոթքներով ու մեր կենդանի գործով պետք է ձգտենք բոլորս՝ ձեռք-ձեռքի տված, մեր նպաստը բերելու մարդկային աշխարհի ոգեկան, բարոյական հեղաշրջման փրկարար գործին, առանց հակադրվելու ընկերային-քաղաքական զարգացումների ընթացքին, այլ միշտ ու ամեն տեղ հանդիսանալով միության օղակ, փոխըմբռնման հաշտարար գետին և անպայմանավոր սիրո առաքյալներ արդի և գալիք ժամանակների մեջ:

«Ձի սեր ոչ երբեք անկանի»:

«Ձի Աստուած սեր է» և «Խաղաղութեան Աստուած»:

Հայաստանյայց եկեղեցին ի գլուխ ունենալով սուրբ Էջմիածինը, հանուն Քրիստոսի սիրո և խաղաղության Ավետարանի, գիտակից աշխարհի ժողովուրդների լայն զանգվածների դարավոր երազանքներին և հավատարիմ իր սեփական ազգին, անցյալում քանի-քանի անգամներ նահատակված ու հերոսացած հայ ժողովրդի նվիրական զգացումներին ու գերագույն շահե-

րին, պիտի շարունակի նաև հետ այսու տիվ և գիշեր իր աղոթքը բարձրացնելու առ Աստված վասն խաղաղության ամենայն աշխարհի, քույր եկեղեցիների հետ միատեղ իր գործոն մասնակցությունը բերելու ի խնդիր արդարության, ազատության և խաղաղության աստվածառաք պատվիրանների կենսագործման մեր օրերում:

Ավետարանական առաքելության խոր գիտակցությամբ տոգորված, մեր սուրբ եկեղեցին ջերմ եռանդով, հառաջիկա գարնան իր մասնակցությունը պիտի բերի խաղաղության համաշխարհային կրոնական համագումարին, որը տեղի պիտի ունենա Մոսկվայում, նախաձեռնությամբը ռուսաց պրավոսլավ եկեղեցու հովվապետ՝ Նորին Սրբություն Պիմեն Սրբազան Պատրիարքի:

Աշխարհի ժողովուրդների բոլոր ազնիվ իղձերի իրականացման գերագույն գրավականը՝ նրանց խաղաղ գոյակցության և համերաշխ գործակցության իրավիճակի պահպանումն է ու ամրապնդումը, այնպես որ այլևս հնարավոր չդառնան պատերազմները աշխարհավեր ու մահապիտո:

«Տուր մեզ Տէր գխաղաղութիւն Քո. զի եկեալ պահեսցէ զմեզ անխոռվս և աներկիւղս ի տուէ և ի գիշերի»:

Այո, նաև հայ ժողովուրդը, մեռելներեն հարություն առած մեր ազգը, իր նորաստեղծ արդի ազգային պետականությամբ, կենարար օդի ու ջրի չափ կարիքն ունի խաղաղ, ապահով ու շինարար կյանքի, ի կենսագործումն իր բոլոր արդար երազանքների, ի կենսագործումն իր Է՛լ ավելի պայծառ ու երջանիկ ապագայի, սովետական եղբայրացած ազգությունների մեծ ու անբաժան միության մեջ:

Իբրև ժողովուրդ ու եկեղեցի, ամեն անգամ որ խոսում ենք խաղաղ, ապահով ու շինարար կյանքի մասին, չենք կարող մեր երախտապարտ զգացումները չարտահայտել ռուս մարդասեր ժողովրդի նկատմամբ, որ նախանձամական դեր կատարեց 1828-ին և 1920-ին, վերջնական բնաջնջումից փրկելով դարեր շարունակ ավերված ու մարտիրոսացած Հայաստանը: Այս պատմական ճշմարտությունը Մենք հիշատակում ենք այսօր, մանավանդ, որ 1828-ին, Արևելյան Հայաստանը փրկելու և Ռուսաստանին միացնելու գործում բախտորոշ եղավ հերոսական գործունեությունը Մեր երջանկահիշատակ նախորդներից Ներսես Ե կաթողիկոսի, որի անմոռաց անունը մի անգամ ևս պիտի փառավորենք 1978 թվին, երբ համազգային ոգեկոչումով պիտի նշվի հարյուրհիսունամյակը վերոհիշյալ պատմական ակտի:

Մեր գահակալության քսան և մեկերորդ տարեդարձի այս հանդեսը, Մենք կնկատենք ոչ թե նվիրված Մեր անձին, այլ Հայոց Հայրապետական Աթոռ սուրբ Էջմիածնին և նրա գործունեությանը: Եթե Մայր Աթոռիս իրագործումների այդ շրջանը զուգադիպեց Մեր գահակալության տարիներին, ապա Մենք է, որ գոհություն պետք է տանք բարին Աստուծուն, որ լուսավորեց ու զորացրեց Մեր տկար անձը կատարելու համար Իր կամքը: Մենք պարտինք նաև շնորհակալ լինել բոլոր նրանց, հոգևորական և աշխարհական անձանց, ովքեր Մայր Աթոռում՝ ազնիվ, անձնվեր ու հավատարիմ Մեր գործակիցները եղան այս քսան և մեկ տարիների ընթացքում: Մեր օրհնությունը բոլորին:

Այս հանդիսավոր պահին չենք կարող Մեր խոսքը ավարտել առանց Մեր հոգու հայացքը սկենդելու դեպի երբեմնի երջանիկ երկիրը՝ Լիբանան, որ ահա մոտ երկու տարիներից ի վեր մատնված է ողբերգական կացության, իբրև հետևանք քաղաքացիական արյունալի հակամարտությունների՝ մահմեդական ու քրիստոնյա արաբ եղբայրական համայնքների միջև:

Խղճի պարտք ենք համարում մի անգամ ևս Մեր ջերմագին աղոթքը դեպի երկինք առաքել, որ Աստուծո ողորմությանը շուտով վերջ գտնի աղետալի այդ վիճակը և փրկարար խաղաղությունը իջնի Լիբանանի ու նրա աստվածասեր ժողովրդի վրա, որի ծոցում ապրում են նաև բազմահազար հավատացյալները Հայաստանյայց եկեղեցու, այս օրերին նրանք էլ տազանապյալ ու կարոտյալ դրության մեջ, որոնց պարտինք մեր եղբայրական նյութական և բարոյական օգնությունը շարունակել, որի համար Մենք կամենում ենք վերստին մեր հայրապետական կոչը ուղղել սփյուռքի մեր բոլոր հայ եկեղեցական համայնքներին:

Արդ, այս հանդեսը երջանիկ առիթ է Մեզ համար ծունկի եկած աղոթելու, հավատքով ու եռանդով աղոթելու, որ Տերը հավետ անասաան ու ծաղկյալ պահի առաքելական մեր մայր եկեղեցին, ու հավետ պահապան և մարտակից մնա, մեր Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածնին, բոլոր ժամանակների հավատքի պյունը և լույսի աղբյուրը մեր հավատալիոր ժողովրդի:

Հայ ժողովուրդ, ժողովուրդ մեր սիրեցյալ, ցնծա և ուրախ եղիր, «զի Աստուած ընդ մեզ է». ամեն:

